

Notat – Studiesirkel over «Samværsdansen i Christiania på 1800-tallet» 4 kvelder

Til hvert møte settes det opp kapitler/sider som bør være lest på forhånd

Deretter tar en for seg disse punktene:

- Emner til drøfting/diskusjon
- Utprøvinger
- Eventuelle utdypingsoppave(r)

Til hvert møte er det her utarbeidet en del forslag til spørsmålstillinger og oppgaver dere kan bruke for å skape refleksjon rundt emnene, sette stoffet i relieff til vår egen tid og som grunnlag for diskusjon. Her kan dere velge mellom de oppgavene som virker mest interessant eller diskutere rundt egne refleksjoner og tanker.

Møte 1:

Dansene i 1800-tallets Christiania.

Bok 2 med vekt på sidene 3 – 42 og sidene 163 – 166.

En helt kort innledning av forfatteren om hensikten og arbeidsmåtene det er lagt opp til i denne planen

Diskuter fritt hva dere fikk ut av sidene over. Var det noe som ut fra erfaringene fra det organiserte folkedansarbeidet i dag som overrasket dere?

Diskuter begrepet samværsdans (på engelsk: social dancing) som en overordnet betegnelse for en rekke ulike grupper av danser som f.eks. folkedans, historisk dans, stildans, bygdedans, runddans, selskapsdans m.fl.

Vil begrepene historisk dans og stildans alltid kommer inn under betegnelsen samværsdans?

Velg blant oppgavene under eller problemstillinger dere selv er opptatt av:

Oppgave 1:

Hvordan tror dere at danserepertoaret i Christiania (s. 39 – 41) skilte seg fra danserepertoaret i disse distriktene:

Seljord i Telemark

Gudbrandsdalen

En mindre by, som f.eks. Arendal eller Hønefoss.

Vurder både selve dansene, danseformene og sosiale skillelinjer som kan ha skilt disse stedene. Hvilke danser tror dere kan ha stått sterkest på hvert sted.

Oppgave 2:

Vals ble tidlig på 1800-tallet danset både i 3-takt og 2-takt. Prøv og dans vals både etter f.eks. «Du og jeg og dompappen» (3-takt) og «Kom hit nå kjerring så tek vi ein dans» (2-takt). Legg vekt på å få steget, stilen og dansetempoet så likt som mulig i begge taktartene. Bruk bare vanlige byttomfotsteg i begge tilfeller.

Oppgave 3:

En rekke av motivene i Valse Allemande finner vi også igjen i mange av bygdedansene våre. Prøv dere på dansen Valse Allemande etter en langsom valsemelodi f.eks. «Drømmen om Elin» i et svært rolig tempo. Improviser hver for dere.

Oppgave 4:

Dansen «Pas d'Espagne» står i boka i to former. Slik den kom til oss i 1906 og slik den utviklet seg i Christiania. Hva skiller dem? Prøv gjerne og dans begge. Musikk på CD 3 – 4.

Møte 2:

Dansearenaer og dansemiljø.

Bok 1 med vekt på sidene 19 – 81, 141 – 165, 170 - 173 og 207 - 209

Byen hadde gjennom hele 1800-tallet mange danselokaler og dansemiljøer for arbeiderklassen og deler av middelklassen. Diskuter fritt hva dere syntes var interessant på disse sidene. Velg så noen av oppgavene under.

Oppgave 1

Trekk ut de lokalene som sannsynligvis i flere år var blant de 10 største og mest brukte av arbeiderklassen gjennom hundreåret.

Var det noen områder i byen som pekte seg ut med mange slike danselokaler? Hvorfor lå de akkurat der?

Oppgave 2:

I disse lokalene var det nok i det meste av 1800-tallet runddansene som var mest i bruk, men kan dere på sidene over også finne eksempler på andre dansetyper som ble brukt her? Er det i tillegg andre danser som ut fra det vi arbeidet med i møte 1/bok 2, som det vil være rimelig å tro var i bruk i disse lokalene til ulike tider?

De fleste arrangementene her ble bare kalt dans og det var til vanlig ikke behov for så mye organisering. Kan en, både ut fra beskrivelsene på sidene over og andre steder i Bok 1, finne andre typer dansetilstelninger?

På folkedansfester og leikfester av i dag er det ofte noen som leder dansen. Også i 1800-tallets Christiania kan vi finne mange eksempler på det, både blant vanlige folk og i sosieteten. Det kunne imidlertid være ulike grunner til at en behøvde denne ledelsen. Har dere funnet noen eksempler på det i Bok 1?

Oppgave 3:

På 1800-tallet vakte tilstelningene på dansehusene ofte stor forargelse blant sosieteten. Hvilke var de ulike grunnene til det? Kan dere finne paralleller på slike angrep på samværsdansen opp mot vår tid? Hvem var det da som ofte stod bak kritikken? Hva bestod kritikken i?

Oppgave 4:

På slutten av 1800-tallet ble mange av disse lokalene besøkt av innflytterungdom som tok seg arbeid på fabrikkene og som tjenestefolk. Det har vært hevdet at de tok med seg

danseformene fra distriktet sitt som så igjen i stor grad slo rot i byen. Hvilke argumenter kan føres både for og mot en slik påstand

Møte 3:

Dansemusikken

Bok 3 med vekt på sidene 5 – 32.

Dansemusikken på 1800-tallet var svært mangfoldig, både i selve musikken og ikke minst når det gjelder instrumentene som var i bruk. Dette gjaldt ikke bare for Christiania og de andre byene, men også ute i distriktene. (Se boka Norske Turdansar, s. 335 – 338)

Dette mangfoldet og rikdommen har den organiserte folkedans- og folkemusikk-rørsla neppe fullt ut klart å ta vare på. Her har en i større grad dyrket solospiilet. I de siste tiårene har likevel samspillet mellom flere musikere og instrumenter stadig blitt mer alminnelig når det gjelder de fleste danseformene.

Oppgave 1:

Hvilke instrumenter og instrumentkombinasjoner synes dere er mest overraskende at var svært alminnelige til dans? Ett av instrumentene ser ut til å ha en spesielt sentral stilling. Hvilket instrument var det, og hvorfor tror dere at det fikk denne stillingen? (Se både boka «Samværsdansen i Christiania» og «Norske Turdansar»)

Oppgave 2:

Bok 3 s. 29

Denne matrisen over innholdet i en handskrevet notebok fra Modum, 1828 og framover, har et danserepertoar som du finner i få andre lignende spelemannsbøker i Norge. Hva tror dere at det er?

Oppgave 3:

Lytt på CD 1 nr. 1. CD 3 nr. 2 og CD 3, nr. 9

Hvilke tidsrom tror dere disse musikk-kuttene er hentet fra? Innspillingen på CD 3 nr. 9 har et vek mot slutten som tydelige bærer preg av en annen dans enn masurka. Klarer dere å finne ut hvilken dans?

Skikk og bruk, antrekk og rekvisita

Bok 1 s. 236 – 243. Les også gjerne s. 243 – 256.

Oppgave 1:

På side 240 – 242 finner dere en rekke regler for overklassens, og til dels middelklassens, skikk og bruk i ballsalen på 1800-tallets ball.

- a. Hvilke av disse reglene må vi si at i stor grad fremdeles gjelder og hvilke har vi forkastet for lengst?
- b. Er det noen av disse reglene dere tror også til en viss grad ble brukt på arbeiderklassen sine ball? Kan det tenkes at arbeiderklassen hadde sine egne uskrevne regler. Hva kunne eventuelt de bestå i?

Oppgave 2:

På side 236 – 240 omtales *anstand* og *plastik*. Dette var uttrykk som danselærerne brukte flittig i siste del av 1800-tallet. Hva innebar disse ordene og hva er forskjellen på dem. Er det elementer her vi fremdeles legger stor vekt på i ballsalen?

Møte 4:

Rekonstruksjon av danser.

Dansenedtegnene i boka er rekonstruert etter originale dansebeskrivelser fra 1800-tallets dansebøker o. lign. (se bok 2 s. 55 – 58). Disse dansebeskrivelsene er oftest bare notert i en svært kortfattet stikkordsform. De fleste av dansene som er tatt med i boka er rimelig omfattende og komplekse. Det finnes imidlertid i dette materialet også helt enkle danser med få formasjoner. Noen av dem igjen er også uten for mange faguttrykk, i klar latinsk trykkskrift, og rimelig greie å tolke. Nedenfor finner dere en helt enkel feier. Prøv ut denne dansen med sikte på at den skal bli godt dansbar. Diskuter gjerne det dere eventuelt måtte være uenige om, eller usikre på, men ikke heng dere opp i detaljer. Forslaget deres til tolking kan vi ta opp under oppsummeringen senere.

Tredie Feier.

Fra dansebok av A. Hald, Christiania 1836.

Musikk. Bruk CD 1 nr. 13 eller 14.

Bruk byttomfotsteg fra feier gjennom hele dansen.

Iste Tour:

Første Cavallier (ned) med første og anden Dame.

2den Tour:

Cavallieren svinger først anden Dame med høire Haaad, derpaa Første med venstre.

3die Tour:

Alle 3 op

4de Tour:

Enkelt Kjæde.

Oppsummering og spørsmål der forfatteren er med, gjerne styrt av deltakerne

Her summerer vi opp hvordan arbeidet i studiesirkelen har gått og prøver å klare opp i spørsmål en har møtt underveis.

Til slutt:

Et par aktuelle emner for et eventuelt utvidet antall kvelder:

Møte ?:

Dansearenaer og dansemiljø i de øvre sosiale lag.

Møte ?:

Byens danselærere og dansebøkene deres.